

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗДО №8 «БАРВІНОК» КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЖМЕРИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТГ НА ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

На підставі Листа МОН України від 02 квітня 2022 року №1/3845-22 «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні» наскрізними в організації освітнього процесу з дітьми будь-якої вікової групи мають бути такі ідеї та теорії:

- ідеї гуманістичної педагогіки, спрямовані на гуманне ставлення до дитини;
- теорія природовідповідності, за якою у дитини треба розвивати задатки та здібності, зберігаючи її природу;
- ідеї про патріотичне і громадянське виховання, використання казки та гри у гармонійному розвитку особистості;
- ідея солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

З-поміж актуальних питань в умовах воєнного стану найважливіші:

- організація психологічної, методичної підтримки педагогічних працівників;
- підтримка дітей та батьків у складних ситуаціях;
- організація освітнього процесу з дітьми раннього та дошкільного віку;
- налагодження зв'язків і підтримка педагогічного партнерства ЗДО з батьками вихованців, представниками територіальних громад;
- надання різних видів психолого-педагогічної підтримки дітям, батькам;
- здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей, зокрема й з особливими освітніми потребами.

Важливим завданням дошкільної освіти є консолідація зусиль влади, закладів освіти, громадськості з метою забезпечення необхідних умов для розвитку, освіти, повноцінної соціалізації дітей і створення безпечного освітнього середовища. Постійний діалог між практиками, науковцями, засновниками ЗДО, представниками громад, державних органів дають змогу оцінити та визначити необхідні заходи в організації діяльності закладів у воєнний час та такі заходи, які будуть спрямовані на відродження дошкільної освіти у повоєнний період.

Нормативно-правові документи

Організація освітньої діяльності закладів дошкільної освіти відбувається відповідно до таких нормативних документів:

- Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15.03.2022 № 2136- IX;
- лист МОН № 1/3475-22 від 17.03.2022 «Про зарахування до закладів дошкільної освіти дітей із числа внутрішньо переміщених осіб».
- Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану можна дізнатися з листа МОН № 1/3737-22 від 29.03.2022.
- Питання організації освітнього процесу у закладах освіти регламентовано листом МОН № 1/3371-22 від 06.03.2022 «Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій».
- Базовий компонент дошкільної освіти (2021), як стандарт дошкільної освіти, є актуальним у будь-який час. Він утворює політику держави у галузі дошкільної освіти. Заклади дошкільної освіти мають відповідати його вимогам і під час дії воєнного стану.

Першочергові завдання ЗДО

На локальному рівні ЗДО мають стати осередками, які дають змогу дітям отримувати не лише знання та практичні вміння для життя, а й психологічну - педагогічну підтримку, не втрачати відчуття приналежності до спільноти.

Першочерговими завданнями ЗДО у воєнний час є:

- налагодження ефективної комунікації учасників освітнього процесу;
- відновлення освітнього процесу;
- зарахування до закладу дітей раннього та дошкільного віку із числа внутрішньо переміщених осіб за місцем тимчасового проживання;
- організація освітнього процесу в ЗДО для всіх дітей;
- своєчасне надання керівником ЗДО запиту до засновника щодо наявності проблем і можливих шляхів їх вирішення;
- створення у ЗДО безпечних умов для всіх учасників освітнього процесу;
- створення умов для підвищення фахового рівня педагогічних працівників щодо організації освітнього процесу за дистанційною та змішаною формами організації освітнього процесу й надання педагогічної підтримки дітям раннього та дошкільного віку, у тому числі й з особливими освітніми потребами, їхнім батькам;
- здійснення інформаційної підтримки та психологічного супроводу учасників освітнього процесу;
- здійснення співпраці з інклюзивними ресурсними центрами ;
- застосування інструментів управлінської діяльності для вирішення надзвичайних ситуацій.

В умовах війни педагогічні працівники мають бути готовими, спроможними повноцінно надавати освітні, інформаційні, консультаційні послуги сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку. **Саме тому питання організації комунікації з учасниками освітнього процесу посідає ключове місце.**

В умовах військових дій найбільшої актуальності набувають системи комунікації з дітьми, їхніми батьками, сім'ями, педагогами, що дає змогу встановити швидкий обмін інформацією, мобільність зворотного зв'язку.

У процесі організації комунікації учасників освітнього процесу, а також з метою покращення адаптації громадян із числа внутрішньо переміщених осіб із зон активних бойових дій **працівники ЗДО мають надавати підтримку інформаційну, методичну, консультативну тощо дітям та їхнім сім'ям:**

- сприяти організації комунікації дітей та їхніх батьків з іншими членами громади;
- створювати безпечний соціально-освітній простір;
- адаптувати освітній процес в умовах війни з урахуванням ситуацій, що склалися;
- добирати форми і методи взаємодії між учасниками освітнього процесу відповідно до конкретної ситуації кожного;
- володіти інформацією щодо ресурсного забезпечення освітнього процесу в умовах дистанційної роботи;
- володіти навичками організації та проведення онлайн-заходів;
- налагоджувати комунікацію з учасниками освітнього процесу в телефонному режимі, через листування електронною поштою тощо.

Технологічні аспекти організації комунікації з учасниками освітнього процесу.

Взаємодію всіх учасників освітнього процесу ЗДО організує за допомогою **сайту** та **сторінки** закладу у **соціальній мережі Facebook**, постійно оновлюючи та поповнюючи інформаційне наповнення.

Оскільки форма освіти дошкільників залежить від безпекової ситуації у кожному регіоні, комунікація з учасниками освітнього процесу має здійснюватися з урахуванням локації дітей (вдома, у бомбосховищі, в умовах зовнішньої міграції, в умовах внутрішньої міграції, в закладі дошкільної освіти, з батьками, вихователями, опікунами, волонтерами тощо) і орієнтуватися на виконання різних завдань, як-от:

- забезпечення необхідною інформацією сімей, які евакуйовані з небезпечних територій і можуть долучитися до освітнього процесу за місцем тимчасового проживання,
- надання інформації щодо використання приватних освітніх платформ із безкоштовним доступом до освітніх послуг з метою залучення дітей до освітнього процесу,
- сприяння тимчасовому долученню дітей до освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в зарубіжних країнах на період військових дій,
- організація індивідуальних консультацій із фахівцями (практичними психологами, психотерапевтами, медичними працівниками, юристами та ін.) з метою підтримки дітей та їхніх батьків у кризовому стані (в умовах евакуації, під час перебування у бомбосховищах, у медичних закладах, прихистках, притулках, при перетинанні кордону тощо).

Канали комунікації

Задля забезпечення ефективності комунікації з батьками, вихователями й усіма, хто задіяний в освітньому процесі, рекомендовано обрати оптимальні для здійснення кожного конкретного завдання канали комунікації.

Основними формами онлайн-комунікацій є: відеоконференція, форум, чат, блог, електронна пошта, анкетування, соціальні мережі .

У складних умовах корисними можуть бути сервіси та інструменти комунікації в онлайн-режимі.

Ефективними можуть бути розміщені на сайті ЗДО завдання і рекомендації для батьків щодо роботи з дітьми, відповідно до їхнього віку;

створення груп із батьками, вихователями, психологами в соціальних мережах **Viber**, **Telegram**, **WhatsApp** тощо для отримання інформаційно-освітніх та психолого-педагогічних послуг;

використання електронних платформ **Zoom**, **Google Meet**, **Google Classroom**, **Microsoft Teams** та ін.

Важливо визначитися, через які канали комунікації швидко доходитимуть повідомлення до аудиторії, який канал зможе забезпечити оптимальний зворотний зв'язок, які формати для цих каналів застосувати, які супровідні матеріали (фото, відео, схеми) необхідно попередньо підготувати.

У процесі підготовчої роботи дуже важливо спрогнозувати емоції, які будуть відчувати вихованці, їхні батьки, педагоги під час комунікації та скерувати цей процес.

Матеріали для використання у роботі педагогами закладу

На сайті МОН у вільному доступі зібрано матеріали, з допомогою яких педагоги зможуть підготуватись до роботи, організувати освітній процес у нових умовах - **«Сучасне дошкілля під крилами захисту»**.

Відкрито **дитячий онлайн-садок НУМО** з відеозаняттями для дітей віком від 3 до 6 років (ЮНІСЕФ разом із МОН України). Всі випуски доступні до перегляду на YouTube-каналах МОН та ЮНІСЕФ і на платформі MEGOGO. Цей проєкт є платформою, на якій батьки та педагоги зможуть знайти розвивальні матеріали у відкритому доступі.

Також для використання у роботі є корисними такі матеріали:

- **поради з надання першої психологічної допомоги людям, які пережили кризову подію;**
- поради від експертів ЮНІСЕФ **«Як підтримати дітей у стресових ситуаціях»;**
- інформаційний комікс для дітей **«Поради від захисника України»;**
- хрестоматія для дітей дошкільного віку **“Моя країна – Україна” з національно-патріотичного виховання.**

Платформа розвитку дошкільнят “НУМО” Навички для дошкільнят.
<https://numo.mon.gov.ua/>

Онлайн платформа для розвитку дітей (інтерактивні вправи, цікаві завдання) https://learning.ua/#google_vignette .

Платформа **«Розвиток дитини»**. Практичні завдання для всебічного розвитку дітей
<https://childdevelop.com.ua/> .

Рекомендації для педагогів ЗДО

1. Організовувати освітній процес з урахуванням воєнної ситуації у населеному пункті (дистанційно).
2. Враховувати особливості дітей дошкільного віку під час організації освітнього процесу в дистанційному форматі. Такі заняття, у разі згоди батьків, з дітьми молодшого та середнього дошкільного віку проводяться не більше 10 хвилин, старшого дошкільного віку — 15 хвилин.
Тривалість заняття залежить від віку дітей і гігієнічних вимог. Лікарі рекомендують обмежувати комунікацію з девайсами дитини віком 3-5 років до 15 хв на добу. Дітям 6-7 років можна розширити доступ до екранів до 20-25 хв. . Тож необхідно зважати на ці вимоги та пам'ятати, що перегляд відеозапису заняття є частиною визначеного часу.
3. Перевіряти технічне налаштування, обов'язково звертати увагу на налаштування веб-камери, її необхідно встановити на рівень очей або трохи вище, адже діти повинні бачити очі педагога, важливо дивитися у камеру.
4. Під час зйомки прагніть до створення коротких і дидактично продуманих відеороликів. Два п'яти хвилинних відео будуть переглянуті з набагато більшою ймовірністю і корисністю, ніж одне десятихвилинне.
5. Використовуйте режим демонстрації екрану. Простий спосіб створити відеозаняття — це записати показ ваших слайдів. Але не забувайте, що це досить швидкий спосіб втомити дітей, якщо ви не тримаєте екран активним. Слайди повинні бути рухомими. Додайте більше переходів і анімацій, використовуйте курсор миші або режим малювання, щоб виділити, підкреслити щось важливе на слайді.
6. Співпрацювати та організовувати **зворотний зв'язок** з батьками дітей, через вебсайт закладу, програми Skype, **Viber**, WhatsApp, Telegram та соціальні мережі з питань стану здоров'я дитини, особливостей навчання, виховання, розвитку дітей при використанні дистанційного виду комунікації. Результати зворотного зв'язку сформулюють основу для планування консультативної та методичної допомоги батькам з різних питань виховання дітей.
7. Інформувати батьків щодо допомоги дітям у подоланні негативних наслідків травмуючих подій та адаптації до нових обставин їхнього життя. Для цього практичні психологи мають вести постійне спостереження за ними, а вихователі — враховувати в освітній роботі дані моніторингу психічного стану дітей, організовувати емоційно підтримувальну мовленнєву комунікацію, використовувати індивідуально дібраний комплекс технологій психолого-педагогічного супроводу.
8. Формувати бібліотеку онлайн-матеріалів для організації освітнього процесу. Бібліотека може зберігатися у хмарі з подальшим надсиланням доступу усім стейкхолдерам.
9. Використовувати публікації психолого-педагогічного та методичного спрямування, зокрема на сайті МОН “Сучасне дошкілля під крилами захисту” у Telegram-каналі «Підтримай дитину» <https://t.me/pidtrumaidutuny> .
10. Проводити роботу з батьками щодо психологічного супроводу дитини у воєнний час, надавати консультативну підтримку щодо допомоги дітям впоратися з тривожністю під час воєнних дій.
11. Залучати дітей до самостійного виготовлення поробок, малюнків, будь-яких проєктів, адже швидке усвідомлення результату підвищує відчуття спокою і сили.

12. Спостерігати за поведінкою дитини. У разі регресивного стану (відкатування в поведінці та реакціях до більш раннього віку) доречними будуть тілесні ігри та вправи.

13. Організовувати педагогічний супровід дітей дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та їхніх батьків щодо формування навичок безпечної поведінки, стресостійкості, збереження фізичного, психологічного, емоційного здоров'я із застосуванням освітнього процесу у дистанційному та змішаному форматі.

Необхідними умовами якісної інклюзивної освіти, зокрема в умовах дистанційної взаємодії є:

- створення інклюзивного освітнього простору, яке відповідало б потребам і можливостям кожної дитини та забезпечувало належні умови для здобуття освіти в дистанційних умовах (здійснюється через застосування низки ІКТ, веб і хмарних технологій, адаптації або модифікації тощо з дотриманням таких складових, як: фізичне (загальний дизайн кімнати з урахуванням осередків діяльності, матеріалів, меблів та ін.), соціальне (охоплює взаємодію, яка відбувається в групі між однолітками, педагогами та членами сім'ї) та часове середовище (сукупність, послідовність та тривалість процедур та заходів, що відбуваються у ЗДО протягом дня). Для дітей, чиї особливі освітні потреби не вдається задовольнити через технології універсального дизайну в умовах дистанційної освіти, здійснюється відповідна адаптація та / або модифікація змісту, процесу, результатів навчання та онлайн середовища, відповідно до індивідуальної програми розвитку дитини та поточної ситуації щодо факторів середовища;
- проєктування освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами може здійснюватися з урахуванням рекомендацій, що подані у **пораднику для педагогів ЗДО «Середовище, що належить дітям»** ;
- надання освітніх, психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг;
- забезпечення партнерства вихователя й асистента вихователя (складання графіку роботи; підбір базових інструментів та платформ для створення комунікативного простору; планування освітнього процесу та режимних моментів, підготовка, адаптації, наповнення освітнього середовища, зокрема й онлайн; присутність під час онлайн-занять, у тому числі й з метою здійснення спостережень та фіксування результатів у журналі спостережень (форма ведення — довільна, визначається в ЗДО) для вивчення взаємодії, проявів індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та задоволення потреб дітей групи; участь у розробленні та наповненні індивідуальної програми розвитку, у тому числі у підготовці інформації для учасників засідання команди психолого-педагогічного супроводу за результатами спостереження за дитиною з особливими освітніми потребами);
- здійснення моніторингу виконання індивідуальної програми розвитку та задоволення особливих освітніх потреб дітей в умовах дистанційної освіти: синхронне спостереження за процесом виконання дитиною завдання, рівнем самостійності та труднощами, які в неї виникають, участь батьків та ін. Такі фрагменти надаються за попередньою погодженістю між батьками та педагогами. Забороняється поширення та демонстрування фрагментів іншим особам без дозволу батьків.

14. Підвищувати власний фаховий рівень з оволодіння цифровими інструментами для забезпечення якості дошкільної освіти відповідно до суспільних викликів. Зокрема, за допомогою реєстрації і проходження різних онлайн-курсів на платформах суб'єктів підвищення кваліфікації.

15. Вивчати та поширювати досвід педагогів, зокрема з інших країн щодо організації роботи з дітьми дошкільного віку під час військових дій.

Самоосвіта педагогічних працівників

Для підвищення фахового рівня педагогічні працівники можуть використовувати:

Національну освітню інтернет-платформу <https://vseosvita.ua/> ;

Цифрове видавництво MCFR <https://mcfr.ua/>

ІВА «Освіта України» <https://www.ra-ou.com.ua/>

Освіторія <https://osvitoria.org/>

Центр авторських технологій і модерних практик
<https://www.facebook.com/groups/412886002695171>

Спільнота практик: сталий розвиток <https://udl.despro.org.ua>

EdEra – студія онлайн-освіти <https://www.ed-era.com/>

Освітній Хаб <https://eduhub.in.ua/>

Портал Дія. Цифрова освіта <https://osvita.diia.gov.ua>

Prometheus <https://prometheus.org.ua>

Нормативно-правові документи у сфері освіти....

!!!

Варто врахувати, що в умовах воєнних дій можливі відключення комунікацій, які дозволяють виконання дистанційної роботи, – електроенергія та мережа Інтернет. Неможливість виконання працівником дистанційної роботи у зв'язку з відсутністю відповідних комунікацій не можуть розглядатися як порушення трудової дисципліни.

Звертаємо увагу, що загальна тривалість робочого часу не може перевищувати норм, передбачених статтями 50 і 51 КЗпП.

За можливості може бути запроваджено також гнучкий режим робочого часу та надомну роботу (стаття 60, 60-1 КЗпП).

Зокрема в разі впровадження дистанційної роботи працівник самостійно визначає робоче місце, несе відповідальність за забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на обраному ним робочому місці.

Аналіз чинного законодавства не встановлює жодних обмежень щодо робочого місця працівника в умовах дистанційної роботи, у тому числі за межами території України.

Нормативно-правова база в умовах воєнного стану в Україні

1. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану».
2. Лист МОН № 1/3370-22 від 06.03.2022 «Про оплату праці працівників закладів освіти під час призупинення навчання».
3. Лист МОН № 1/3454-22 від 15.03.2022 «Про перенесення атестації педагогічних працівників у 2022 році».
4. Лист МОН №1/3475-22 від 17.03.2022 «Про зарахування до закладів дошкільної освіти дітей із числа внутрішньо переміщених осіб»
5. Лист МОН №1/3593-22 від 22.03.2022 «Про здійснення публічних закупівель та обслуговування в органах Казначейства в умовах воєнного стану».
6. Лист МОН №1/3556-22 від 19.03.2022 «Закладам освіти, установам, які вимушені змінити місце розташування у зв'язку з проведенням в місцях їх розташування бойових дій або тимчасовою окупацією території України, необхідно перейти на обслуговування до органів казначейства за новою адресою розташування».
7. Лист МОН № 1/3737-22 від 29.03. 2022 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні».
8. Лист МОН №1/9-766 від 12.12.2019 «Щодо комунікації з дітьми дошкільного віку з родин учасників ООС/АТО, внутрішньо переміщених осіб та організації взаємодії з їхніми батьками»

Матеріали для педагогів та батьків щодо психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку

1. Як заспокоїти дітей під час війни <https://mon.gov.ua/ua/news/monzapuskaye-informacijnu-kampaniyu-pro-te-yak-zaspokoyiti-ditej-pid-chas-vijni> .
2. Як подбати про дитину, якщо ви знаходитесь з нею в укритті <https://www.youtube.com/watch?v=VpJXr3UXCvo> .
3. Як говорити з дитиною, якщо батько чи мати захищає країну [HTTPS://MON.GOV.UA/UA/PSIHOLOGICHNA-TURBOTA-VID-SVITLANI-ROJZ/YAKSHOBATKO-CHI-MATI-ZAHISHAYE-KRAYINU](https://mon.gov.ua/ua/psihologichna-turbota-vid-svitlani-rojz/yakshobatko-chi-mati-zahishaye-krayinu) .
4. Правила підтримки, якщо родина евакуюється з дитиною <https://www.youtube.com/watch?v=8ml9RPFun7s> .
5. Фізична безпека дітей під час війни. Сайт «Освітній омбудсмен України» <https://eo.gov.ua/fizychna-bezpeka-ditey-pid-chas-viyny-pravylapovedinky-v-evakuatsii-na-okupovanykh-terytoriakh-i-v-zoni-boyovykhdiy/2022/03/19/> .
6. Як підтримати дитину, якщо ви опинились у зоні активних бойових дій <https://www.unicef.org/ukraine/stories/safety-backpacks-and-ways-to-reducestress> .
7. Поради, як підтримати дитину в дорозі від ЮНІСЕФ <https://www.unicef.org/ukraine/stories/how-to-support-a-child-on-the-road> .
8. Рекомендації для населення під час воєнного стану <https://phc.org.ua/news/rekomendacii-dlya-naselennya-pid-chas-voennogo-stanu> .
9. Як поводитися на блокпостах з перекладом на жестову мову <https://www.youtube.com/watch?v=-YPGsjiyqQI> .
10. Ресурси позитивного батьківства від ЮНІСЕФ «П'ять мов у

спілкуванні з дитиною» <https://www.unicef.org/ukraine/documents/five-lovelanguages-in-communication-with-child> .

11. Підтримка батьків та дітей під час війни

<https://www.unicef.org/ukraine/parents-children-support-during-military-actions> .

12. Психологічна допомога для дітей Психологічна турбота від Світлани Ройз – YouTube .

13. Як надавати першу психологічну допомогу

<https://moz.gov.ua/article/news/rekomendacii-z-psihologichnoi-dopomogi> i.

14. Як підтримати дітей у часи невизначеності та стресу. Поради від ЮНІСЕФ <https://www.unicef.org/ukraine/stories/7-tips-for-parents> .

15. Як допомагати дітям у замкненому просторі

<http://www.barabooka.com.ua/yak-dopomagati-dityam-u-zamknenomomu-prostori/>

16. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги сім'ям з дітьми, дітям, які перебувають/перебували у зоні збройного конфлікту <https://dszn-zoda.gov.ua/node/495> .

17. Для тих, хто приймає емігрантів і переселенців, для допомоги в адаптації

https://www.youtube.com/watch?v=UXnS_T5JD5s&list=PLFVSJgZgf7h8rXg9TTyevxZkdfxAQXodS&index=8 .

18. «Розкажи мені». Безкоштовна інтернет-платформа для психологічних консультацій. <https://tellme.com.ua/>

19. Як говорити про війну та повітряну тривогу з дітьми: поради

чернівецької психологині. <https://shpalta.media/2022/03/02/yak-govoriti-provijnu-ta-povitryanu-trivogu-z-ditmi-poradi-chemniveckoi-psixologini/>

20. Як швидко заснути, коли ви тривожні і вам важко розслабитися

<https://phc.org.ua/news/yak-shvidko-zasnuti-koli-vi-trivozhni-i-vam-vazhkorozslabitisya> .

21. Як перевірити правдивість джерела інформації

<https://www.pedrada.com.ua/article/3025-yak-perevriti-pravdivst-djerela-nformats> .

22. **Перелік матеріалів для дошкілля «Сучасне дошкілля під крилами захисту»**

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/suchasne-doshkillya-pid-krilami-zahistu> .

23. **Платформа розвитку дошкільнят “НУМО” Навички для дошкільнят.**

<https://numo.mon.gov.ua/> .

24. **Онлайн-садок НУМО – спільний проєкт ЮНІСЕФ та Міністерства освіти і науки України. Розвивальні відеозаняття для дітей 3-6 років**

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLFVSJgZgf7h-wyorZ6MoAJrAEC5H2reCk> .

25. **Онлайн-медіаресурс, присвячений освіті та вихованню дітей в Україні**

<https://osvitoria.media/> .

Перелік сайтів, матеріали яких будуть корисними для вихователів, батьків, дітей і для інших учасників освітнього процесу

26. Вебінар «Як підвищити ефективність дистанційної роботи».

<https://www.youtube.com/watch?v=MbFvVyacZOE> .

27. **Моя країна – Україна:** хрестоматія для дошкільнят з національнопатріотичного виховання / автори і укладачі – Н. Гавриш, О. Косенчук. – Харків: Ранок, 2022. – 96 с.

28. **Збірка абеток, казок, приказок, цікавинок, дитячих ігор тощо**

<http://abetka.ukrlife.org/>

29. Серія з 10 онлайн зустрічей, які розроблені командою The LEGO Foundation. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/suchasne-doshkilliyapid-krilami-zahistu/pedagogam-zakladiv-doshkilnoyi-osviti/lego-igrovi-onlajnvzayemodiyi-dlya-doshkilnyat> .
30. **Онлайн платформа для розвитку дітей** (інтерактивні вправи, цікаві завдання) https://learning.ua/#google_vignette .
31. **Платформа «Розвиток дитини»**. Практичні завдання для всебічного розвитку дітей <https://childdevelop.com.ua/> .
32. **Радіо хвиля авторських казок українською мовою для дітей**. <https://kazky.suspilne.media/list.php> .
33. Мультитики, книги, казки, що допоможуть відволікти дітей під час перебування в укритті <https://dytyna.blog/multyky-knygy-kazky-shhodopomozhut-vidvolikty-ditej-pid-chas-perebuvannya-v-ukrytti/> .
34. Безкоштовні розмальовки на тему «Правила гігієни» <https://mamabook.com.ua/bezkoshtovni-rozmalyovku-gigiena-10/> .
35. Мультфільм «Небезпечні знахідки». https://www.youtube.com/watch?v=gx7XHXAL2_g .
36. Аудіоказки для малят https://oll.tv/uk/kids_audio-tales .
37. «Війна очима дітей», конкурс дитячих малюнків. <https://vseosvita.ua/no-war> .
38. Мультфільм «Про мінну безпеку: Лісовий скарб» ЮНІСЕФ <https://www.youtube.com/watch?v=V5JZWI8TrEY> .
39. **Поради від захисника України**: МОН розробило інформаційний комікс для дітей у воєнний стан <https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-vidzahisnika-ukrayini-mon-rozrobilo-informacijnij-komiks-dlya-ditej-u-voyennij-stan> .
40. Аудіоказки українською <https://audiokazky.in.ua/> .
41. Ігри для зняття стресу у дітей <https://dytyna.blog/igry-dlya-znyattystresu-u-ditej/> .
42. «Дерево казок» — читати та слухати казки (аудіо) різних народів. <https://derevo-kazok.org/audio-tales/> .
43. **Журнал для дошкільнят і молодших школярів «Джміль»** (цікаві бесіди, вірші, приказки, оповідки, нетрадиційні техніки образотворчості, досліді в домашніх умовах, комікси, електронні додатки тощо) <https://jmil.com.ua/2022-2> .
44. Кращі казки з усього світу для читання дітям дорослими, добірка аудіо казок. <http://kazkar.info/> .
45. Казки для дітей українською мовою. <https://onlyart.org.ua/children/kazky/>
46. Український дитячий портал: авторські вірші, лічилки, веселі історії, анекдоти, загадки, прислів'я <https://sonyashnik.com/> .
47. Національна освітня інтернет-платформа <https://vseosvita.ua/> .